

præceptionibus et obaudire: quia cum talibus non rixas, sed pacem ex qualicumque parte habe e desidero. Et hoc diligenter attendendum est. Quod si secundum quod scriptum est, illi clerici qui ad uxores proprias redeunt, ab integro ab officio suspendantur. Quod si etiam dicam et interuptiarum mariti; qui utique rem licitam faciunt, clerici tamen ordinari non possunt: aut si ordinati fuerint, deiciantur. De quibus sanctus Faustus episcopus in epistola sua dixit: *Perdit gratiam consecrati, qui ad officium vult exercitari mariti.* Cum hæc ita sint, qua conscientia quisque dicere poterit quod ille qui adulterium commiserit iterum ad honorem venire poterit? Hoc loco, si aliquis fuerit qui dicat: Ergo negas misericordiam Dei, qui dixit: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur et vivat;* et illud: *Nunquid qui cadit, non adjiciet ut resurgat;* et illud: *Peccator in quacunq[ue] die conversus fuerit, omnes iniquitates ejus oblivioni tradentur?* Sed ad hæc voca libera respondere, et possumus, et debemus. Absit aobis ut de istis sententiis videamur vel leviter dubitare. Diffinitissimi enim credimus quod quisque ad finem vite sue penitentiam egerit, non solum indulgentiam accipiet, sed etiam ad præmia æterna perveniet. Propter regulam tamen ecclesiasticam et propter antiquorum Patrum instituta, quod absit a nobis, aut reprehendere, aut discutere audamus. Cumque credimus ad vitam æternam post beatam penitentiam venire, ad honorem clericatus secundum tantorum Patrum præcepta novimus non debere reverti, in tantum, ut in canonibus scriptum est, ne ullus unquam penitens clericus ordinetur. Et si ille qui ultro petit penitentiam, quamvis eam perfecte egit, non potest episcopus aut presbyter ordinari, ita ut etiamsi per ignorantiam ordinatus fuerit, et postea convincitur penitentiam accepisse, deiciatur ille; qui invitus ad penitentiam agendam in monasterium mittitur, et utique quid aliud quam penitentiam dicendum est, qua conscientia ad sacerdotium pervenire permittitur? Nemo mihi alia quamlibet potestatem auctoritatem sedis apostolicæ, vel contra trecentorum decem et octo episcoporum præcepta, vel reliquorum canonum statuta objiciat: quia quidquid contra illorum diffinitionem in quibus Spiritum sanctum locutum esse credimus, dictum fuerit, recipere, non solum temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito. Valde enim metuo et contremisco illam damnationem quam ille sacerdos propter stultam indulgentiam accipere meruit, qui pro eo quod filios suos nec negligenter castigavit, et eos nec cedere [F. cadere], excommunicare voluerit, nisi filii una die occisi sunt, et xxx millia de populo interfecti sunt, et arca testamenti capta est, et ipse rero cadens fractis cervicibus mortuus est, et nomen ipsius de libro vite deletum est, etc. Contra Phinees, qui, pro eo quod, zelo Dei commotus, duos adulteros pariter interfecit, totum populum de Dei iracundia liberavit. Nec hoc ideo dico, ut, sicut ille fecit, etiam nunc per mortem corporum sacerdotes Domini debeant vindicare; sed quia melius est unusquisque parvo tempore, donec vivit in hoc mundo, verecundiam vel confusionem sustineat, quam postea ad supplicia æterna perveniat. Et multum ei utilis est propter aliorum exemplum, quandiu vivit, remotus ab honore penitentiam agat, et remedium sibi in die necessitatis acquirat. Quicumque parvitati mex in hac causa voluerit onerosus existere, aliud responsum dare non delibero, nisi quod supradicti canones continere videntur.

• EPISTOLA PRIMA

JOANNIS PAPÆ I AD ZACHARIAM ARCHIEPISCOPUM.

De non accusandis episcopis.

Joannes urbis Romæ episcopus, Zachariæ archiepiscopo salutem.

• Hanc cum sequenti suppositam multa evincunt.

A Exigit dilectio tua, frater carissime, præceptum (*Zachar. epist. 1*) apostolicæ sedis, in quo Patrum decreta consentiunt, quod nec tibi, nec ulli recte viventium et credentium sacerdotum, negare fas esse credimus. Et licet tibi pro merito (*Innoc. epist. 2*) et honore sacerdotii, quo plurimum polles, vivendi et docendi ecclesiasticæ regulæ nota sint omnia (notæ sint per omnia), tamen quia Romanæ Ecclesiæ normam atque auctoritatem magnopere postulasti, scriptis tuis breviter respondere curavimus (non denegavimus). De oculis (*Prosperi sent. 21*) enim cordis alieni temere judicare iniquum est, et eum, cujus non videntur opera nisi bona, peccatum est ex suspitione reprehendere. Oves ergo, quæ pastori suo commisse fuerint, eum nec reprehendere, nisi a recta fide exorbitaverit, debent, et nullatenus accusare possunt: quia facta pastorum oris gladio ferienda non sunt, quanquam recte reprehendenda videantur. Ideo ista dicimus, quia in scriptis vestris reperimus quosdam episcopos vestris in partibus a propriis ovibus accusatos, aliquos videlicet ex suspitione, et aliquos ex certa ratione, et idcirco quosdam suis esse rebus exspoliato, quosdam vero a propria sede pulsos. Quis scias nec ad synodum comprovincialem, nec ad generalem posse convocari, nec in aliquo judicari, antequam cuncta quæ eis ablata sunt legibus potestati eorum redintegrentur. Prius ergo oportet omnia illis legibus redintegrari, et Ecclesias quæ eis sublatae sunt cum omni privilegio suo restitui, et postmodum non sub angusti (angusto) temporis spatio, sed tantum temporis spatium eis indulgeatur, quantum exspoliati vel expulsi esse videntur, antequam ad synodum convocentur, et ab omnibus quisque suæ provinciæ episcopis audiatur.

B Nam nec convocari ad causam, nec judicari potest exspoliatus vel expulsus (*In decret. Ivo. lib. 1*), qui non est privilegium quo exspoliari possit jam nudatus. Unde et antiquitus decretum est: Omnes possessiones, et omnia sibi sublata, atque fructus cunctos ante litem contestatam (constitutam), perceptor vel primus possessori restituat. Et alibi scriptum habetur: Ille qui violentiam perulit, universa in statu quo fuerant recipiat, et quæ possidet (possedit), securus teneat. Et alibi in synodalibus Patrum decretis, et regum edictis legitur statutum: Redintegranda sunt omnia exspoliati vel ejectis episcopis presbiteraliter ordinatione pontificum, et in eorum, unde abscesserunt, potestatem (dominium) funditus revocanda, quacunq[ue] conditione temporis, aut dolo, aut captivitate, aut virtute majorum, aut per quascunq[ue] injustas causas, res Ecclesiæ vel proprias, aut substantias suas perdidisse noscuntur ante accusationem, aut regularem ad synodum vocationem (convocationem) eorum, et reliqua. Est etiam in antiquis Ecclesiæ statutis decretum (*In decret. Ivo. lib. 17*), ut qui aliena invadit non exeat impunitus, sed cum multiplicatione omnia restituat. Unde et in Evāgelio scriptum est: *Quod si aliquid defraudavi, reddo quadruplum (Luc. xix).* Et in legibus sæculi cautum habetur: Qui rem subripit alienam, illi cujus res direpta est in undecuplum quæ sublata sunt restituat. Et in lege divina legitur: *Maledictus omnis qui transfert terminos proximi sui. Et dicit omnis populus, Amen (Dent. xxvii).*

Talia ergo non præsumantur absque ultione, nec exercentur absque suâ damnatione. Tu vero, frater carissime, hæc vide ne transgrediaris, et reliquos episcopos tam tuæ curæ commissos quam et alios firmiter tenere doceto, quia transgredi apostolica statuta absque transgressoris gradus periculo nullatenus possunt. Inimicis vero (*Verba concil. v sub Symmacho*) accusatoribus, vel de inimici dono [F. dono] prodeuntibus, seu qui cum inimicis morantur, non credatur: nec irati nocere cupiant, ne læsi se velint ulcisci. Hi

• Perceptores legendum arbitror, non vero, ut habet c. Just., præceptor.

quoque rejiciendi sunt, non approbandi. Hæc, carissime, tene, et prohibita semper cave. Illud adimplere stude, quod bene ad Jesum filium Sirach dictum est: *Uque ad mortem certa pro veritate, et semper Dominus Deus tuus pagnabit pro te (Eccl. iv)*. Hujus ergo rei gratia vobis et nobis sancta commissa est Ecclesia, ut pro omnibus laboribus (laboremus) et cunctis opem ferre non negligamus: quoniam *dum fortis armatus custodit atrium suum, in pace sunt omnia quæ possidet (Luc. x)*. Ideoque tanta urgente necessitate, summopere vestra apostolicaque auctoritate, et reliquos episcopos oportet reprimere infestos, relevare oppressos, ut absque gravi (Domino auxiliante) difficultate ipsi grataerit omni tempore sacrificare mereamur (mereantur) illæsi. Ad vos (Ennodius in apol. pro eodem Symmacho) quoque me reveriti cogit propositi operis amica conditio, qui melioribus hacenus operam volui navare (opera volui narrare) sermonibus, dum talem rationem exigit toxicata necessitas. Mandati celestis habitatio nos aut miscet, aut separat. Nec interest quæ intervalla nos segregent, si una in superne mansionis (superna mansione) clave retinentur. Nec vobis tales nocere valebunt, si invicem adiutorium ferre non distuleritis. Inaudium autem genus sacrilegii est, quod mentis religionis honorem (honore) præfixi æmuli colorat. Dehonestat enim venerandi reverentiam nominis, qui adiutorem se in his quæ in Deum jactat commissa pollicetur. Contumeliosum genus est, quasi in solatio adese sublimi (sublimis), juxta Apostolum: *Tu qui es, qui judicas alienum seruum (Rom. xiv)*? Quid auribus imperitis illudunt, et graviorum vindictæ speciem faciunt esse quæ in culpa? Si odium habent, excessibus emendent (emundent). Cur ergo liberius condemnant scelera quam vitant? Sui profecto impugnator est omnis qui Patres insequitur, aut detrahere non formidat. Nihil est enim in quo inimicorum tela, Domino opem ferente, superare non valeatis, si juxta veritatis vocem, *talem qualem Dominus præcepit habueritis dilectionem ad invicem (Joan. xiii)*. Data xv kalendas Novembris, a Maximo (anno Domini 525) et Olybrio (526) viris clarissimis consulibus.

b EPISTOLA II.

AD EPISCOPOS ITALIÆ.

De Theodorico rege, atque de fide catholica adversus Arianos defendenda, deque ecclesiis eorum sacro ritu consecrandis, et divino cultui reconciliandis.

Joannes episcopus omnibus per provincias Italiæ constituitur episcopis in Domino salute. . .

Sæpissime multo (S. Leo, epist. 70) jam experimento didici sanctum pietatis vestræ studium circa religionem Christianam gloriosis crescere et dilatari augmentis, et fides recta, quæ non solum me, sed omnes Domini sacerdotes consolatur et roborat, vestris in mentibus et operibus per sacerdotale agnoscitur opus et dilatatur.

Quapropter, fratres, hortor vos et moneo, contra Ariam perdidici, quæ olim non semel, sed sæpe damnata est, et modo in quibusdam reviviscit, armari gladio Spiritus sancti, ut eam ita (adimiculante divina gratia) opprimere et extirpare valeamus, ut nec radix ejus in posterum inveniat. Ecclesias vero Arianorum ubicunque invenieritis, catholicas eas divinis precibus et operibus absque ulla mora consecrate: quia et nos, quando fuimus Constantinopoli, tam pro religione catholica, quam et pro regis Theodorici causa et negotiis, suadente atque hortante,

a Hæc consularis non mendosa est, ut patebit ex his quæ infra dicemus. Puto hanc referendam esse ad consulatum Maximi sine collega, qui incidit in annum Domini 525. Sev. Brixius.

b Hanc epistolam Joannes pontifex, jussu Theodorici ab Urbe relegatus, scripsit ex carcere illo, in

A Arianosque exstirpante piissimo atque Christianissimo Justino orthodoxo imperatore, quascunque illis in partibus eorum Ecclesias reperire potuimus catholicas eas Domino opem ferente consecravimus. Et quanquam prædictus Theodoricus rex, eorum peste tactus intrinsecus, et obvolutus extrinsecus, nos et omnem regionem nostram (vestrum) perdere, et gladio et igne consumere minetur, nolite tamen propterea deficere, sed viriliter in agro dominico elaborare studeate, et (juxta Veritatis vocem) *Nolite timere eos qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere, sed potius eum timeate, qui potest et animam et corpus mittere in gehennam (Matth. x, 28)*. Et egregius gentium apostolus inquit: *Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Jesum Christum Dominum nostrum, nos autem servos vestros per Jesum: quoniam Deus, qui dixit de tenebris lumen splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ claritatis Dei in faciem Christi Jesu. Habemus autem thesaurum istum in vasculis fictilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei, et non ex vobis. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur: aporiamur, sed non destituimur: persecutionem patimur, et non derelinquimur: dejicimur, et (sed) non perimus: semper mortificationem Jesu Christi in corpore nostro circumferentes, ut et vita Jesu in corporibus nostris manifestetur. Semper enim nos qui vivimus, in mortem tradimur propter Jesum, ut et vita Jesu manifestetur in carne nostra mortali. Ergo mors in nobis operatur, vita autem in vobis. Habentes autem eundem spiritum fidei, sicut scriptum est: Credidi, propter quod locutus sum; et nos credimus, propter quod et loquimur: scientes quoniam qui suscitavit Jesum, et nos cum Jesu suscitabit et constituet vobiscum. Omnia enim propter vos, ut gratia abundans per multas gratiarum actiones (multos in gratiarum actione), abundet in gloriam Dei. Propter quod non desicimus. Sed licet is qui foris est noster homo corrumpatur, tamen is qui intus est renovatur de die in diem. Id enim, quod in presenti est momentaneum et leve tribulationis nostre, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ videntur enim, temporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt (II Cor. iv, 5-18)*. Scimus enim, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ex Deo edificationem habemus, domum non manufactam, æternam in cælis. Nam et in hoc ingemiscimus, habitationem nostram, quæ de cælo est, surprindit cupientes, si tamen vestiti, et non nudi inveniamur. Nam et qui sumus in hoc tabernaculo, ingemiscimus gravati, eo quod nolumus spoliari, sed superestiri, ut absorbeat quod mortale est a vita. Qui autem efficit nos in hoc ipsum, Deus, qui dedit nobis pignus Spiritus. Audentes igitur semper, et scientes quoniam dum sumus in hoc corpore, peregrinamur a Domino (per fidem enim ambulamus, et non per speciem): videmus autem, et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore, et præsentem esse ad Deum: et ideo contendimus, sive absentes, sive præsentem, placere ei. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout acquisit, sive bonum, sive malum. Scientes ergo timorem Domini, hominibus suademus, Deo autem manifesti sumus, spero autem et conscientis vestris manifestos nos esse. Non iterum nos commendamus vobis, sed occasione damus vobis gloriandi pro nobis, ut habeatis ad eos qui in facie gloriantur, et non in corde. Sive enim mente excidimus, Deo; sive sobrii sumus, vobis. Caritas enim Christi urget nos: æstimantes hoc, quoniam si unus pro omni-

quo non multo post hæc tempora prædore fameque consumptus exspiravit. Hortatur episcopus Italiæ ut fidem catholicam contra Arianos defendant, ecclesiasque ab his usurpatis sacro ritu catholicas reddant.

c Gregor. Turonensis eadem ferme habet c. 40 libri de Gloria in rignum.

us mortuus est, ergo omnes mortui sunt, et pro omnibus mortuus est Christus, ut et qui vivunt, jam non sibi risant, sed ei qui pro ipsis mortuus est et resurrexit. Itaque nos ex hoc neminem jam novimus secundum carnem: et si agnovimus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus. Si qua ergo in Christo nova creatura, vetera transierunt, ecce facta sunt omnia nova. Omnia autem ex Deo, qui reconciliavit nos sibi per Christum, et dedit nobis ministerium reconciliationis: quoniam quidem Deus erat in Christo, mundum reconcilians sibi, non reputans illis delicta ipsorum, et posuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconcilianini Deo. Eum qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso (II Cor. v, 1-21). Adjucantes autem exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Ait enim: Tempore accepto exaudivi te, et in die salutis adjuvi te. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Nemini dantes ullam

A offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum, sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in scientia, in longanimitate, in suavitate, in Spiritu sancto, in caritate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei per armu justitiæ a dextris et a sinistris, per gloriam et ignobilitatem, per infamiam et bonam famam; ut seductores et veraces, sicut qui ignoti et cogniti: quasi morientes, et ecce vivimus: ut castigati et non mortificati: quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tanquam nihil habentes, et omnia possidentes (II Cor. vi, 1-10). De cætero, fratres, gaudete, perfecti estote, exhortamini, pacem habete, ut Deus pacis et dilectionis sit semper vobiscum. Amen (II Cor. xiii, 11, 13).

B^a Data III idus Junii, ^b Maximo et Olybrio viris clarissimis consulibus.

^a Erroneum est hoc et mendosum. Si enim vigesima septima Maii, ut habet Martyrol. Romanum, idem Joannes anno Domini 526, sub consulatu Olybrii mortuus esse ponitur, nequaquam sustineri potest eundem tertio idus Junii, eodem anno et sub eodem consulatu Olybrii, hanc epistolam scripsisse.

^b Consulatus Maximi hoc loco superadditus est, adroque expungendus: uterque enim diversis annis consulatum gesserunt: ille anno Christi 523, hic 526. Accedit quod neque III idus Junii s^b consulatu

Maximi hanc epistolam datam esse concedi possit. Nam eo tempore Joannes nondum erat pontifex, qui mense Augusti ejusdem anni sedere coepit. Dicendum ergo hanc epistolam scriptam esse tempore consulatus Olybrii absque collega a^a no Domini 526. Hinc patet cur supra dixerim epistolam præcedentem referendam esse ad consulatum Maximi sine collega.

^a Mendosa hæc quoque temporis annotatio, cum anno 526 die 27 Maii obierit Joannes.

EODEM TEMPORE.

TRIFOLIUS PRESBYTER.

NOTITIA.

(Ex Cave.)

Trifolius, dignitate presbyter, cujusnam vero loci quis nobis divinabit? Claruit anno 520. Quæsierat ab eo Faustus, senator Romanus et prætorio præfectus, si quid in scriptis Patrum de doctrina Scytharum monachorum reperiri posset. Fausto respondit per epistolam Trifolius, qua ex quatuor concilio-

C rum generalium decretis contra Joannem Scytham, ejusque monachos qui Romam nuper advenerant, agit. Hanc epistolam in fine quidem mutilam, ex schedis Sirmondianis eruit Labbeus, et in lucem emisit Concil. tom. IV, pag. 15 O.

TRIFOLII PRESBYTERI EPISTOLA

AD BEATUM * FAUSTUM SENATOREM

CONTRA JOANNEM SCYTHAM MONACHUM.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Qui Dioscori diaconi missam ad Romanum papam Hormisdam ab urbe CP. relationem de monachis Scythis, qui unum de Trinitate passum et crucifixum affirmabant, itemque Germani et Joannis episcoporum sequentes suggestionem, tum Hormisdæ papæ 66 aliasque multas deinceps ejusdem eam in rem epistolas attente perpenderit, is haud dubie non invidus leget ineditam hactenus Trifolii presbyteri de eodem argumento epistolam ad Faustum senatorem, quam inter schedas Sirmondi nostri delitescens

D reperi, tibi que nunc, lector, represento, ut de tota hac controversia certius judicium feras.

Mandare mihi dignatus es monachos Scythas a Constantinopoli advenisse, qui unum de Trinitate prædicant crucifixum, sperans a parvitate mea, si tale aliquid in doctrina Patrum repererim. Ista doctrina de fonte Arii prodivit, et est conveniens omnibus hæresibus. Vita quidquid quatuor synodi in definitione fidei non posuerunt, id est Nicæna, Con-

* Is videtur Faustus ad quem præf. prætorio exstant plures epistolæ apud Cassiodorum, lib. IV Variarum